

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 20 sierpnia 2009 roku

ZEW/ 500/15-1 /2009/AM

Pani
Katarzyna Hall
Minister Edukacji Narodowej

zwrócili się do mnie członkowie Sekcji Rodziców Stowarzyszenia Terapeutów w Warszawie z prośbą o pomoc w uregulowaniu kwestii prawnych dotyczących zatrudniania indywidualnego asystenta wspierającego dziecko niepełnosprawne podczas zajęć w szkole lub przedszkolu. Rodzice podkreślają tu przede wszystkim potrzebę stworzenia instytucji asystenta towarzyszącego dziecku autystycznemu. Przepisy rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. Nr 189, poz.1598) ustalają rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych oraz kwalifikacje osób, posiadających uprawnienia do sprawowania danej opieki. Spośród wielu usług z zakresu uczenia i rozwijania umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia wymienia się: „utrzymywanie kontaktów z domownikami, rówieśnikami w miejscu nauki i pracy oraz ze społecznością lokalną”.

Zawód asystenta osoby niepełnosprawnej jest wpisany do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego od kilku lat (ostatnie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego – Dz. U. z 2007 r. Nr 124, poz. 860). Miejscem pracy asystenta, w myśl obowiązującego przepisu, jest przede wszystkim środowisko domowe i najbliższe otoczenie osoby niepełnosprawnej. Powinny nim być także szkoła i przedszkole. Pomoc taka, zdaniem rodziców, byłaby niezbędna dla dziecka, by mogło realizować obowiązek szkolny lub obowiązek nauki w szkole ogólnodostępnej. W wielu już miastach i gminach powstały organizacje pozarządowe, które opracowały zasady pracy takich asystentów. Angażowane są powiatowe urzędy pracy, ośrodki pomocy społecznej, wolontariusze, ale o organizację

pomocy w szkole rodzice muszą starać się sami. Konieczne wydaje się jest utworzenie instytucji asystenta, który byłby do dyspozycji dziecka ustaloną liczbę godzin dziennie, pomagając mu w funkcjonowaniu w szkole i przedszkolu oraz w realizacji programu nauczania w oparciu o program wsparcia opracowany indywidualnie dla każdego dziecka. Informacje pozyskiwane w tej sprawie potwierdzają, że dyrektorzy szkół (szczególnie podstawowych) wykazują zainteresowanie tym pomysłem. Władze lokalne, w związku z brakiem uregulowań oświatowych w tej kwestii, zachowują jednak dystans.

Zwracam się z prośbą o informację, czy można uznać za podstawę do zatrudnienia asystenta dziecka niepełnosprawnego:

1) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach i szkołach, w którym zapisano, że pomoc psychologiczno – pedagogiczna polega w szczególności m.in. na rozpoznawaniu potencjalnych możliwości oraz indywidualnych potrzeb ucznia i umożliwianiu ich zaspokojenia, wspieraniu nauczycieli i rodziców w działaniach wyrównujących szanse edukacyjne ucznia;

2) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 stycznia 2005r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych, wskazujące m.in. na obowiązek zapewnienia dzieciom i młodzieży realizacji zaleceń, zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, wydanym przez właściwą poradnię psychologiczno-pedagogiczną,

Jakimi kwalifikacjami powinien się legitymować kandydat na asystenta ucznia niepełnosprawnego? Czy może przebywać z dzieckiem, w sytuacjach koniecznych, także podczas zajęć, czy tylko poza klasą?

Na podstawie art. 3 ust. 4 oraz art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2000 r. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.) zwracam się z prośbą o stanowisko Pani Minister w tej sprawie.

z wyrazami szacunku
Marek Duda

MINISTER
EDUKACJI NARODOWEJ
DZSE-2-TS-043-100/09

Warszawa 2009.09.03

Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka
Aleja Solidarności 77
00 - 090 Warszawa

Panie Ministrze

odpowiadając na pismo nr ZEW/500/15-1/2009/AM z dnia 20 sierpnia 2009 r. w sprawie uregulowania kwestii prawnych dotyczących zatrudniania indywidualnego asystenta wspierającego osoby niepełnosprawne podczas zajęć w szkole lub w przedszkolu, uprzejmie wyjaśniam.

System kształcenia uczniów niepełnosprawnych stanowi integralną część systemu oświaty w Polsce i uregulowany został w ustawie o systemie oświaty¹⁾ W kształceniu uczniów niepełnosprawnych w normie intelektualnej i uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, obowiązuje podstawa programowa kształcenia ogólnego²⁾ taka sama jak w szkołach ogólnodostępnych. Odrębna podstawa programowa obowiązuje uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym i uczniów ze sprzężonymi niepełnosprawnościami.

Dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim spełniają obowiązek szkolny i obowiązek nauki na podstawie indywidualnych programów zajęć rewalidacyjno-wychowawczych opracowywanych dla każdego dziecka zgodnie z rozporządzeniem w tej sprawie³⁾.

W celu zapewnienia uczniom niepełnosprawnym powodzenia w nauce szkolnej resort oświaty przyjął rozwiązania prawne i organizacyjne wyrównujące ich szanse edukacyjne, zapewniające odpowiednie warunki do nauki i pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz zatrudnienie nauczycieli i specjalistów do prowadzenia zajęć w sposób dostosowany do potrzeb i możliwości rozwojowych tych uczniów.

Przywołane w piśmie Pana Rzecznika przepisy wynikające z rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej i Sportu dotyczą:

¹⁾ ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity z 2004 r. Dz. U. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.)

²⁾ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17)

³⁾ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 1997 r. w sprawie organizacji zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim (Dz. U. z 1997 r. Nr 14, poz. 76)

- a) zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach i szkołach uczniom, którzy tego wymagają,
b) warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych.

Rozporządzenia te nie mogą stanowić podstawy do zatrudnienia asystenta dziecka niepełnosprawnego, bowiem wszystkie kwestie związane z zatrudnianiem nauczycieli i specjalistów kształcących ww. grupy dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w szkołach i placówkach oświatowych regulują przepisy ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela⁴⁾ oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli⁵⁾.

Jednym z zadań dyrektora szkoły lub placówki, zgodnie z art. 39 ust. 3 pkt 1 ww. ustawy o systemie oświaty, jest decydowanie w sprawach zatrudniania i zwalniania nauczycieli oraz innych pracowników szkoły lub placówki. Zatem dyrektor szkoły, w porozumieniu z organem prowadzącym, zgodnie z kodeksem pracy, może zatrudnić w szkole pracownika niepedagogicznego i określić dla niego zakres obowiązków. Z zakresu tego może wynikać wykonywanie określonych zadań i czynności na rzecz uczniów niepełnosprawnych.

Jednocześnie uprzejmie wyjaśniam, że z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 marca 2001 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego⁵⁾, wynika, iż w grupie nowych zawodów pomocy społecznej został wprowadzony zawód asystenta osoby niepełnosprawnej. Zadaniem asystenta osoby niepełnosprawnej jest umożliwienie tej osobie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, wykonywanie usług opiekuńczych i pomoc rodzinie niepełnosprawnego.

w/z MINISTRA
PODSEKRETARZ STANU

Zbigniew Włodkowski

⁴⁾ ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.)

⁵⁾ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. z 2009 r. Nr 50, poz. 400)

⁵⁾ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 marca 2001 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2001 r. Nr 34, poz. 405).